

aktigt utförda bli dessa andaktsformer, liksom varje annan, motsatsen till vad de borde vara. På ledaren hänger här det mesta. Han måste vara på förhand väl förtrogen med andakten. Han måste veta att ingjuta den börens och stillhetens ande i sina versikularii och sångare, som ensamt förstår att göra morgonbönen till gudstjänst. Detta måste ske redan under övningen. Sådant kommer nämligen ingalunda över barnen därmed att man flyttar från sångsalen till bönsalen.

Men jag tror att där en ledare finnes, som äger viljan att skapa en liten självverksam gudstjänstfirande församling omkring sig, där kunna dessa enkla andaktsformer skapa verklig högtid och ge även åt oroliga barnasinnen stilla andäktighet och åt skolans arbete en helig invigning. Det är möjligt att förvandla en pompös högtidssal eller ett trist skrivrum till en verklig bönsal, en sannskyldig kyrka. Men det sker med den invigning, som heter unga hjärtans samfällda bön. Barnets bön är mäktigt att bygga altaret åt skolan.

— — — —

Vad här ovan sagts om den liturgiska morgonbönen i skolan gäller givetvis ock andaktsstunden, som plägar inleda eller avsluta konfirmandundervisningen. Också här kan den liturgiska bönen äga sitt värde. De samtidigt utarbetade andaktsformerna, som bifogas detta nummer av tidskriften, hava tillkommit även under beaktande av behovet av andaktsformer för konfirmandundervisningen.

Även i den kyrkliga ungdomskretsen torde dessa bönetimmar kunna brukas såsom omväxling med de eljest vanliga avslutningarna. Självfallet gäller detta i högsta grad när avslutningen förlägges till kyrkan.

*Arthur Adell.*

---

## Recensioner.

### Håndböcker.

*Jahrbuch der staatlichen Akademie für Kirchen- und Schulmusik Berlin. Vierter Jahrgang. Okt. 1930 bis September 1931. Im Bärenreiter-Verlag zu Kassel 1932. Herausgegeben von Hermann Halbig.*

Föreliggande arbete utgör en årsredogörelse för Tysklands förnämsta högre musikläroverk i fråga om kyrko- och

skolmusik. I spetsen för detsamma står den kände musikhistorikern prof. H. J. Moser, och under sig har han en stab av 41 lärare, bland vilka vi återfinna flera av tidens främsta namn på det liturgisk-kyrkomusikaliska området. Konservatoriet tillgodoser så väl evangelisk som katolsk liturgik och kyrkomusik. Ämnena utgöras inom det musikteoretiska området av komposition, formlära, kontrapunkt

och harmonilära, instrumentation och dirigeringskonst, den äldre musikens uppbyggnad, improvisation, gehörsutbildning och musikediktat samt partiturspelning. Inom sångämnet förekomma övningar i röstutbildning och solosång, körsång, ledning av kör och skolkör, vartill är anknuten en körskola och förberedande körskola, ävenså en kantorikör och ett collegium musicum vocale för gregoriansk och katolsk figuralsång. På det instrumentala området undervisas i piano- och orgelspelning. Till det senare hör solospel, liturgiskt orgelspel, det senare med hänsyn såväl till evangelisk som katolsk ritus. Dessutom undervisas i violinspelning, solo- såväl som ensemblespelning, cello- och gambaspelning. Likaså förekomma övningar i stråkorkester. Förutom föreläsningar och individuell undervisning, seminarieövningar samt undervisning i skolklasser, hållas musikafnär med föredrag och musikuppföranden för deltagarna i de olika facken. Antalet elever utgjorde 1930—1931 omkr. 175. Årsredogörelsen innehåller sex avhandlingar, däribland en av Alfred Sittard om praktiska erfarenheter vid uppföranden av Schütz' verk, samt en dödsruna över prof. Waldemar Edler von Bausznern, som avled d. 20 aug. 1931. För dem, som önska vidare liturgisk och kyrkomusikalisk utbildning i utlandet, är denna årsredogörelse att rekommendera.

F. M. A.

*Bruno Weigl: Handbuch der Orgelliteratur, Leuckarts Verlag, Leipzig, 1931. 318 sid.*

Weigl har utvidgat Kothe-Forschhammers »Führer durch die Orgelliteratur», till en systematiskt ordnad förteckning av solokompositioner och instruktiva verk för orgel, skrifter om orgel och orgelbyggnad, liksom verk av allmän teoretiskt, biografiskt och historiskt innehåll. Författaren har tydligt eftersträvat fullständighet ifråga om sådana kompositörers — äldre såväl som moderna — arbeten som för

närvarande finnas att tillgå i musikförlagen. Ehuru han uppenbarligen icke alldeles lyckats i sitt förhåvande, har han emellertid åstadkommit en uppslagsbok av utmärkt värde för den, som vill få en orientering över vad som f. n. står en orgelspelare till buds från de större förlagen, i främsta rummet de tyska. En utmärkt värdefull nyhet är att författaren så långt möjligt utsätter publiceringsårtalet även för kompositioner.

A. A.

#### För orgel.

*J. L. Emborg: Opus 44, Fire Orgelkompositioner. 1) Introduzione — Canon — Fuga, 2) Pastorale, 3) Tema con variazioni, 4) Toccata og Fuga. Nordiska Musikförlaget. Stockholm.*

Allt postludier såsom varande en del av gudstjänsten, böra väljas med den största urskiljning, därom äro väl alla i denna stund ense. Den tid torde nu vara förbi, då diverse marschalbum utgjorde många organisters kanske enda postludietillgång. Med tillfredsställelse har man kunnat konstatera, att våra organister av i dag alls icke är tillfreds med vad dessa album kunnat ha att skänka. Allt kraftigare förnimmes kravet på »källor med friskare vatten».

En dylik källa är, det vågar jag genast säga, det häfte upptagande fyra orgelstycken, som J. L. Emborg utgivit på Nord. Musikförlaget. Vad som framför allt utmärker dessa nya kompositioner är kraft och mystik. Anslaget till det inledande stycket är som en lystringssignal, med vilken komponisten synes vilja påkalla uppmärksamhet icke endast för detta första stycke utan för häftet i sin helhet. Må det genast erkännas att signalen icke förklingar ohörd. Man lyssnar gärna till vad som här säges. En viss kärvhet i melodiken, intressant rytmik och kontrapunktiskt mästerskap äro egenskaper, vilka man blivit van att möta i Emborgs ti-

digare tonsättningar. Så ock här. Skada blott att han stundom låter kompositionen falla sönder i en hel rad smärre delar (det första stycket), vilket enligt min tanke i icke ringa grad stör den formella helgjutenheten.

Samtliga stycken äro korta och erbjuda icke några större tekniska svårigheter. Då de därjämte på grund av det alltigenom värdiga innehållet lämpa sig utmärkt just till postludier, bör häftet kunna emotse avsevärd spridning.

W. A.

*Axel Raoul Wachtmeister: »In Memoriam» för orgel. (Till Gustaf II Adolfs 300-års minne 1632—1932.) A.-B. Nordiska Musikförlaget, Stockholm.*

Huvudmotivet i denna orgelkomposition (med obl. pedal) har en ädelt sorgbunden karaktär och en viss heroisk tyngd. Skada blott att detta tacksamma uppslag ej blivit fullföljt med den konsekvens man här kunna förvänta. Grundtonartens mäktiga c-moll förflyktigas rätt snart genom en serie modulationer till helt främmande tonarter, varigenom ett oroligt drag faller över hela den musikaliska strukturen. I slutet återkommer första motivet i långsammare tidsmätt, onekligen till stor båtnad för tonsättningen, som härigenom förlänas något av det ödesbundna majestät, som borde ha kännetecknat det hela.

Jacob Nyvall.

#### För oboe och orgel.

*Hans Schindler: Sonate für Oboe und Orgel. Op. 38, Veröffentlichung des Oboisten-Bundes 1932. Förlag: Merseburger in Leipzig.*

Detta opus, av komp. tillägnad en svensk kollega, Oskar Lindberg, verkar i hög grad tilltalande, mindre genom egenarten hos motiv och temata än genom det sätt på vilket dessa tillvaratagits. God och välklingande musik, som framför allt ställer sin upphovsmans kontrapunktiska förmåga i bästa dager. Sonatens sista sats,

Einleitung und Fuge, kommer nog att enligt anmälares mening stå sig längst.

W. A.

#### För blandad kör.

*Yngve Norén: Giv mig din frid. Pris 0.25 kr.*

*Tore Torlind: Anglarnas sång. Pris 0.30 kr.*

*Eyvind Alnæs: Sov och dröm en stund, du trötta jord. Pris 0.30 kr. Samtliga från A.-B. Nordiska Musikförlaget, Stockholm.*

Yngve Noréns sång är helt och hållet en harmonisk sats, som vill tjusa genom vackra ackordsammansättningar. Det kan inte hjälpas att det blir lite för sött i längden. Sångens värde försvagas av bristfällig deklamation.

Friskhet och kraft utmärker Torlinds Anglarnas sång. Klangen i yttersatserna blir dock något tunn genom de spridda lägena, vilket bäst framgår därav att sången mycket väl skulle kunna utföras av manskör i samma tonart. Mellansatsen leder tanken till Wagner. Någon textdiktare finnes icke namngiven. Kanske är han synonym med komponisten. I varje fall har nog den senare lyckats bäst.

Den gamla zigenarvisan Mustalainen har Eyvind Alnæs arrangerat på ett utmärkt sätt. Enkelt och verkningsfullt. Till gudstjänstligt bruk kan den naturligtvis icke komma i fråga. Men vid konserter och andra tillfällen kan nog den smäktande melodien smälta åtskilliga hjärtan.

S. S.

*Körsången. Sångsamling för blandad kör utgiven av Sveriges körförbund. Häfte 4. Pris kr. 1:50.*

Det är icke utan rätt spända förväntningar man öppnar detta nya häfte av »Körsången». Det första numret »All den helga kristenhet» av Oscar Blom är välkänt redan förut genom Hymnarium, varför det är att förmoda, att våra kyrko-

körer hunnit införliva det med sin reper-toar. Vad som i detta häfte tilldrar sig den största uppmärksamheten är en »Mottett på Allhelgonadagen» av David Wikander. Enligt min mening har denne begåvade tonsättare sällan nått högre än här. Stilens klarhet, stämföringens pregnans och en djup personlig inlevelse ha här samverkat till skapandet av en kyrklig högtidssång, som värdigt kan sättas vid sidan av det bästa i sitt slag i vårt land. Sängsamlingen innehåller dessutom några arrangemang av svenska och tyska folkvisor, varav man särskilt lägger märke till »Jag fröjdas med de unga» (tysk folkvisa från 1400-talet), vilkens likhet med »In dulci júbilo» är påfallande. Gösta Lundborgs arr. av »Sju vackra flickor» utmärker sig för stor kontrapunktisk fyndighet, men företer därjämte en del hårdheter i stämföringen, vilkas förekomst i denna stil möjligen kunna diskuteras.

Jacob Nyvall.

### För en röst och orgel.

Otto Olsson: *Härlig är helgedomen.*  
Pris 1:80. A.-B. Nordiska Musikförlaget. Stockholm.

Ett mycket värdefullt tillskott till kyrkosångarnas repertoar. Monumental värdighet, stilla och innerlig andakt äro utmärkande för kompositionen. På ett synnerligen lyckligt sätt låter kompositören koralen »Vi tacka dig, o Jesu god» bilda ackompanjemang till en väl deklamerad solostämman. Texten har skrivits av komminister Arvid Lund till firandet av Gustaf Vasa-kyrkans altares 200-årsminne.

S. S.

### Kyrkokonst.

Smidda järnkors på Ekshärads kyrkogård, tecknade av Oscar Jonsson, inledning av Brynolf Hell-

ner. Nordiska museets handlingar I. Stockholm 1932.

Litteraturen om vår svenska gravvårdskonst är påfallande torftig. Och dock är denna konst mycket rik, framför allt i trakter, som ha naturliga tillgångar på sten eller järn. I synnerhet äro gravmonumenten av järn värda ett studium i vårt land eftersom de uppvisa ett mycket stort formförråd, som har en utpräglad folklig karaktär. I de gamla bergslagsbygderna har denna folkliga konsttradition härskat åtminstone sedan 1600-talet. Sin högsta utveckling nådde denna smideskonst emellertid på 1700- och första hälften av 1800-talen.

På Ekshärads kyrkogård i Värmland finnas flera hundra smidda gravkors bevarade. De äldsta härstamma från 1700-talets mitt, de yngsta från 1800-talets slut. Här har man därför ett enastående tillfälle att studera typernas utvecklingshistoria. Detta underlättas här av förekomsten av »ättehagar», varigenom samma hemman genom århundraden begravt på samma plats — en gammal, från forntiden nedärvd sed, som i andra delar av vårt land utrotades genom nitiska biskopars ingripande på 1700-talet.

I amanuensen Brynolf Hellners sakrika och förträffliga inledning till plansksamlingen i föreliggande verk skärskådas utvecklingen av de smidda gravvårdarna samtidigt som de olika typerna närmare skildras. I början av 1800-talet utbildas den typ, som man i dagligt tal brukar kalla värmländsk. Den är försedd med flera tvärramar behängda med talrika löv och en vimpel överst, som oftast bär den dödes initialer och dödsår. Vanligen äro dessa gravkors utförda av bondsmeder. Huvudelementen i formgivningen är av medeltida ursprung. Märkligt nog visar denna inhemska smideskonst knappast några inflytanden från härskande tidsstilar, vilket däremot är fallet med exempelvis den tyska.

Bengt Cnattingius.